

KRITISCHE KAMER OVER HET BOSBOUWBELEID

De Tweede Kamer heeft zich kritisch uitgelaten over het bosbouwbeleid van de regering. Dat deed zij op 21 november j.l. tijdens een mondeling overleg met de nieuwe staatssecretaris van Landbouw, Natuur en Visserij. De discussie ging over het uitvoeringsprogramma van het Meerjarenplan Bosbouw, een plan dat ook voor de verhoging van de houtproductie in ons land van groot belang is. Over die discussie gaat dit Bos en Hout Bericht.

Achter de tafel zaten de voorzitter van de Vaste Commissie voor Landbouw en Natuurbeheer van de Tweede Kamer, de heer Blauw, en als woordvoerders van de Kamer de leden De Leeuw (CDA), Feenstra (PvdA), Voorhoeve (VVD), Ter Veer (D'66) en Van der Vlies (SGP). Dan staatssecretaris Gabor, vergezeld door een aantal ambtenaren van zijn departement, waaronder Van Zutphen, directeur-generaal, en Duffhues, directeur Bos- en Landschapsbouw.

Het ministerie van L.N.V. is voornemens om het voortouw te nemen in het verder ontwikkelen van een goede marketing in de bosbouw.

De gang van zaken is zo dat eerst de Kamerleden spreken, dan de regering, vervolgens in tweede termijn nogmaals de Kamer waarna de regering afsluit.

Algemene opmerkingen

„Het lijkt niet goed te gaan met de bosbouw en met het bosbouwbeleid in ons land” en „Het uitvoeringsprogramma is in onvoldoende mate een uitvoeringsprogramma”. Zo zette De Leeuw in het begin van het debat de toon. Hij sprak over teveel onderzoek, teveel verkenningen, teveel studies. Daarentegen zag hij te weinig taakstellingen, planning, looptijden, instrumenten en financiering aan de orde komen. Bovendien legde hij de vinger op een andere zwakke plek: Voor de realisering van het Meerjarenplan Bosbouw (MJB) verwijst de regering al een aantal jaren naar het uitvoeringsprogramma en nu zegt men weer te wachten op de eerste evaluatie van het MJB, die volgend jaar zijn beslag moet krijgen. Een „Haasje-over-effect”, aldus De Leeuw. Ook Feenstra toonde zich bezorgd over het tempo van uitvoering van het MJB. Ter Veer sprak zelfs over een „aanmodderend” bosbeleid in ons land. Hij vond 115 actiepunten in het uitvoeringsprogramma veel te ambitieus en absoluut niet in balans met de mankracht die op het departement voor deze zaken beschikbaar is. Ook Van der Vlies wees op de vele actiepunten, het teveel aan studies en het tekort aan harde taakstellingen.

Een duidelijk kritische Tweede Kamer dus. Staatssecretaris Gabor deed voor een deel inderdaad wat De Leeuw al voorspelde: Haasje-over springen, dat wil zeggen: verwijzen naar de nu gestarte eerste evaluatie. Hij wil die wel volgend najaar afronden en in november 1991 met de Tweede Kamer bespreken. Hij kon zich overigens wel de onrust en irritatie „in het veld” voorstellen. Gabor manifesteerde zich als iemand die goed luistert, zeker geen KIR-(kluit-in het riet)figuur, en die, nog maar zo kort na zijn aantreden, goed weet waarover hij praat. Hij wees er wel op dat de regering wat de uitvoering van het MJB betreft niet alles in eigen hand heeft. Wat bij het Staatsbosbeheer, dus in de staatsbossen gebeurt kan zij beïnvloeden, maar zij heeft minder greep op wat in de particuliere bossen wordt gedaan. Kamerlid Ter Veer had er namelijk terecht op gewezen dat de particulieren een cruciale functie vervullen bij de realisering van het MJB. Maar daarvoor heb ik weinig sturingsmiddelen, aldus Gabor.

In tweede termijn benadrukte Van der Vlies nog eens dat hij voortvarendheid bij de uitvoering

van het MJB en het betrekken van het bedrijfsleven bij de evaluatie van het grootste belang vindt. Gabor deelde in dat verband mee dat er zeer binnenkort een „klankbordgroep” zal worden ingesteld met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, die regelmatig over de voortgang van de evaluatie zal kunnen discussiëren.

Meerjarenplan Bosbouw en Natuurbeleidsplan

Op 21 november sprak de Kamer over het MJB, een kleine week later zou zij over het Natuurbeleidsplan praten. Dit zijn twee onderwerpen die met elkaar te maken hebben omdat in het Natuurbeleidsplan alle bossen zijn ingebracht in de zogenaamde kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur van ons land. Gebieden waar het natuurbeleid voorop staat. En dat leidt natuurlijk tot de vraag hoe het daarbij zal gaan met het houtproductiebeleid, zoals dat is verwoord in het MJB.

Van der Vlies wees nadrukkelijk op het spanningsveld tussen de twee plannen. Hij wil het MJB absoluut overeind houden. De Leeuw belichtte dit onderwerp uitvoerig. Hij verwees naar eerdere Kamerdebatten waarbij sterk het accent is gelegd op de veelzijdige doelstelling van ons bos. Hij hamerde er op dat de twee plannen nevensgeschikt moeten zijn en dat uitvoering van het Meerjarenplan Bosbouw niet door het Natuurbeleidsplan geblokkeerd mag worden. „Geen scheiding maar integratie van functies”, aldus De Leeuw. Hij accentueerde zijn opvatting nog eens door te zeggen: „Algemeen gesproken moeten we oppassen voor een sluipende dominantie van het natuurbelang aanvullend op de afspraken in het MJB”.

Staatssecretaris Gabor liet de Kamer niet in het ongewisse over zijn mening. Hij formuleerde die heel duidelijk: Er is geen sprake van onderschikking van het MJB aan het Natuurbeleidsplan. „Ze hebben precies dezelfde status”, aldus Gabor. Het aandeel bos met accent natuur, 18%, krijgt geen uitbreiding en de in het MJB vastgelegde minimum houtoogst in dat bos blijft onveranderd. Natuurbeleid krijgt in de ecologische hoofdstructuur wel meer accent, maar niet ten koste van andere belangen, aldus de Staatssecretaris. Duidelijk! De Leeuw onderstreepte in de tweede termijn van het debat de gelijkstelling van MJB en Natuurbeleidsplan nog eens nadrukkelijk.

Bosbeleid en houtproductie

Daarover is in het voorgaande al iets opgemerkt. Maar er was op dit gebied meer te beleven in het

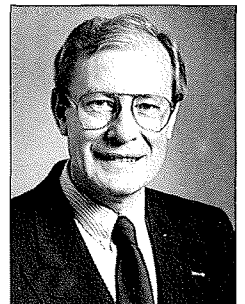
debat. De Leeuw vroeg hoe het staat met de realisering van de houtproductie-doelen van het Meerjarenplan Bosbouw. Feenstra had in dit verband eveneens een aantal vragen. Hij legde de nadruk op de noodzaak van een integratie van functies. Voorts vroeg hij aandacht voor de positie van de bosbedrijven en in dit verband voor de noodzakelijke bundeling van de houtafzet. Hij wees op de gunstige invloed die zo'n bundeling kan hebben op de hoogte van de houtprijs. Overigens vroeg hij zich wel af of de door de regering beoogde vergroting van de houtproductie niet juist tot een verlaging van houtprijzen leidt in plaats van tot de gewenste verhoging.

De staatssecretaris antwoordde op de laatste vraag terecht dat de regering de houtproductie in ons land wil verhogen om een deel van de invoer van hout te vervangen. Ik zeg „terecht” omdat bezorgdheid over de toekomst van de invoer van hout en halffabrikaten in Nederland altijd de achtergrond is geweest van aandrang op de regering om meer te doen aan de Nederlandse houtproductie. Een vrees die te maken heeft met de snel stijgende houtbehoefte in de wereld, het steeds afnemende wereldbosareaal en het zeer beperkt wordende aantal landen dat een behoorlijke netto-export van hout en daaruit gemaakte halffabrikaten heeft. Hoe dan ook, Feenstra vroeg om een notitie over dit onderwerp; die werd hem toegezegd. Op de vraag van dit Kamerlid over bundeling van de houtverkoop antwoordde Gabor dat het verder ontwikkelen van een goede marketing in de bosbouw zijn aandacht heeft. Zijn departement is voornemens daarin het voortouw te nemen.

Een belangrijke opmerking van De Leeuw was: Laat de regering nu eens werken aan een structurele visie op de houtvoorziening van ons land op langere termijn. In feite verwees hij daarmee naar het Meerjarenplan voor de Houtvoorziening, dat al enige jaren geleden door de regering was aangekondigd. In dit plan moet het regeringsbeleid worden vertolkt ten aanzien van vooral de toekomstige houtvoorziening van ons land. Die is namelijk grotendeels afhankelijk is van wat in andere, exporterende landen zich afspeelt op het gebied van bos en hout. De staatssecretaris zegde toe hierover in overleg te zullen treden met het ministerie van Economische Zaken.

Houtproductie in het bestaande bos

Door zowel De Leeuw als Van der Vlies werden vragen gesteld over de voortgang van de door de regering voorgenomen verhoging van de houtproductie in het bestaande bos. Een verhoging die sterk afhankelijk is van boomsoortensamen-

*Drs J.D. Gabor,
staatssecretaris
van Landbouw,
Natuurbeheer en
Visserij.*

stelling en van de mate van verjonging. De Leeuw sprak over de toenemende „vergrijzing” van ons bos. De staatssecretaris moest hierop kennelijk het antwoord schuldig blijven. Hij verwees naar de evaluatie die nu plaats vindt.

Realisering van de bosuitbreiding

Dit onderwerp kreeg ruime belangstelling. Voorhoeve hamerde op de noodzaak van de spoedige aanleg van snelgroeiende bossen en vroeg hoe het er mee staat. De Leeuw achtte de stagnatie in de aanleg van dergelijke beplantingen onbegrijpelijk. Hij is van mening dat de overheid in deze kwestie stimulator moet zijn van het op elkaar afstemmen van activiteiten in landbouw- en bosbouwbedrijfsleven. Hij deed een beroep op de staatssecretaris om zicht te krijgen op de bestaande belemmeringen en om oplossingen voor die problemen te vinden. Van der Vlies was van mening dat met spoed een inhaaloperatie moet starten. Feenstra merkte op dat bebossingen in het kader van de braaklegregeling (overwegend snelgroeiende, tijdelijke bossen) als een normale agrarische activiteit moeten worden gezien.

De staatssecretaris deelde mee dat er tot en met de eerste helft van 1988 1200 ha nieuw tijdelijk bos was aangelegd. In 1986, '87 en '88 bedroeg de oppervlakte respectievelijk 340, 422 en 320 ha, in de eerste helft van 1988 slechts 96 ha. Maar sindsdien is er tot november 1990 900 ha nieuw tijdelijk bos aangelegd en de vooruitzichten voor 1991 noemde hij goed.

Op vragen van De Leeuw en Van der Vlies deelde hij mee dat de bosaanleg in Flevoland nu volgens de oorspronkelijke plannen voortgang kan vinden, omdat daarover na de problemen in het verleden overeenstemming is bereikt tussen de ministeries van LNV en Verkeer en Waterstaat.

Bos en vitaliteit

Vrijwel alle sprekers besteedden aan dit onderwerp veel aandacht. Geen wonder, want net de dag voor het debat in de Kamer werden door het ministerie de resultaten uit het onderzoek naar de vitaliteit van het Nederlandse bos in 1990 bekend gemaakt. Deze waren vrij positief. Ze werden overigens direct gevolgd door de mededeling van Natuurmonumenten dat men daar de situatie minder gunstig beoordeelt. Stof genoeg voor vragen, onder andere voor Ter Veer die toch wel graag wilde weten wie er gelijk heeft. De staatssecretaris vond dat men de cijfers wel in de juiste zetting moet bekijken. De waarnemingen van Natuurmonumenten zijn beperkt naar plaats en tijd. Men moet voorzichtig zijn, aldus

zijn boodschap, met de interpretatie van incidentele en plaatsgebonden waarnemingen.

Voorhoeve, Ter Veer en Feenstra stelden vragen over de uitstoot van ammoniak als gevolg van de intensieve veehouderij. Een van de vragen betrof de eventuele schadevergoeding aan getroffen boseigenaren. Gabor liet er geen twijfel over bestaan dat hij niets van zo'n schadevergoeding wil weten, omdat allerm minst aantoonbaar is wat nu precies de oorzaak is. De bewindsman noemde in dit verband ook de verdroging als belangrijke mogelijke schadefactor waarbij hij waarschijnlijk vooral aan De Peel dacht.

De herplantplicht op sterk verzuurde grond kwam ook aan de orde, dank zij vragen van Feenstra, Voorhoeve en De Leeuw. De kernvraag was: waar blijft de toegezegde notitie? De staatssecretaris zegde toe over deze kwestie de Kamer binnenkort nader te zullen informeren.

Nationaal bosbeleid en lagere overheden

Een boeiend onderwerp, en dat vond kennelijk ook een aantal Kamerleden. Gelukkig maar, want in de relatie tussen het nationale beleid en dat van lagere overheden liggen nogal wat problemen. Feenstra wees hierop, evenals Ter Veer, De Leeuw en Van der Vlies. De Leeuw drong aan op goed overleg met de provincies. Hij wees op kritiek van die kant en vroeg zich af in hoeverre de regering contact heeft met het Interprovinciaal Overleg, als het gaat over provinciaal bosbeleid en het daarvoor nodige instrumentarium. Gabor antwoordde dat in verband met het Natuurbeleidsplan in elk geval wel goede afspraken met de provincies bestaan, ook wat betreft financiële aspecten.

Met het in het MJP gestelde doel van de aanleg van 10.000 km weg- en grensbeplantingen is het slecht gesteld. De staatssecretaris denkt over de wijze van compensatie.

Verwijzend naar het zogenaamde Provinciaal Overleg in Overijssel (overleg tussen provincie en bedrijfsleven) vroeg Van der Vlies zich af, in hoeverre dit ook in andere provincies bestaat. Feenstra en Van der Vlies gingen vooral in op de bestemmingsplannen en de daardoor ontstane problemen voor nieuwe bosaanleg. De staatssecretaris zegde toe hierover opnieuw met het IPO, het VNG en het ministerie van VROM in contact te zullen treden.

De Staatsbosdienst

Laten we zo het gecompliceerde bosapparaat van de rijksoverheid maar even noemen. Een apparaat dat uit twee diensten bestaat: een Staatsbosbeheer en een Directie Bos- en Landschapsbouw. De eerste is in een onduidelijke fase van verzelfstandiging (hoewel geruchten meldden dat het ministerie dit weer aan het terugdraaien was); de tweede is in een stadium van fusie met de Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer. Kortom: Verwarring. De Leeuw stelde kritische vragen. Ook over het feit dat bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en de Stichting Bos en Hout taken van BLB op het gebied van de voorlichting moeten overnemen.

De staatssecretaris gaf duidelijke antwoorden. In de eerste plaats: De verzelfstandiging van de terreinbeherende dienst, het Staatsbosbeheer, gaat door; zij wordt nu technisch uitgewerkt. Ten tweede: De fusie van BLB en NMF gaat ook door. Nog in november komt een besluit.

Hij gaf De Leeuw toe dat er momenteel aan de bosbouwvoorlichting nogal wat schort door een groot aantal vacatures bij BLB, vooral bij de regionale voorlichters en hun personeel. De Leeuw reageerde scherp: „Het probleem moet wel opgelost zijn bij het bekend worden van de resultaten van de eerste evaluatie van het MJB, volgend najaar. Zo niet, dan zullen derden formeel moeten worden ingeschakeld bij de voorlichting”.

Enkele andere problemen

Natuurlijk waren er meer problemen die de aandacht vroegen, zij het beperkter. Een kort overzicht.

- *CO₂, broeikaseffect.* Feenstra stelde deze kwestie aan de orde. De staatssecretaris antwoordde dat ook Nederland via bebossing in eigen land moet bijdragen tot oplossing van deze problematiek.

- *E.G.-bosbeleid.* Voorhoeve vroeg aandacht voor een Europees bosbouwbeleid. Hij noemde

het een kwestie van geloofwaardigheid dat West-Europa, — met haar kritiek op het bosbeheer in de tropenlanden — zelf een gemeenschappelijk bosbeleid ontwikkelt. Dat geldt te meer omdat het in het verleden zijn eigen bossen in verregaande mate heeft vernietigd.

De staatssecretaris zei dat Nederland altijd groot voorstander van een gemeenschappelijk bosbeleid in de EG is geweest, maar dat het een aantal partners niet mee heeft. Hij zal in het Brusselse overleg aan zo'n beleid aandacht blijven geven.

- *Begrazingsproeven.* Het vraagstuk is bekend. Heeft de introductie van grote grazers in bos en in natuurterreinen nu wel of niet een gunstige invloed? De Leeuw verwees naar onderzoeksresultaten die zowel voor bos als — recent — voor natuurterreinen een negatief beeld geven.

De staatssecretaris bevestigde de negatieve resultaten van tussentijdse evaluaties. Hij deelde mee dat geen uitbreiding aan de experimenten zal worden gegeven.

- *Weg- en grensbeplantingen.* De Leeuw en Van der Vlies stelden vragen over de zeer trage ontwikkeling van een van de doelen van het Meerjarenplan Bosbouw, namelijk de aanleg van 10.000 km extra weg- en grensbeplantingen („grens” in de zin van perceelsgrens).

De staatssecretaris bevestigde dat het hiermee slecht gesteld is. Hij denkt er over na hoe dit kan worden gecompenseerd. Deze mededeling is van belang omdat dit extra areaal aan weg- en grensbeplantingen was voorbestemd een behoorlijke bijdrage te leveren aan de meerproductie van hout in Nederland.

Tenslotte

Het was een goed bosbouwdebat. Dat was te danken aan geïnteresseerde, merendeels goed ingewerkte Kamerleden en aan een staatssecretaris voor wie dat al evenzeer gold. Jammer dat veel werd doorgeschoven naar de resultaten van de evaluatie. Gelukkig werd er, wat die evaluatie betreft, behoorlijk druk op de ketel gezet door de Kamerleden. Het was een debat waar schoten voor de boeg werden gelost en waar heel wat duidelijkheid werd geschapen.

ir. H.A. van der Meiden

**Stichting
Bos en Hout**
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBN